

Revoluția rusă

Eșecurile dezaastroase ale Rusiei în timpul Primului Război Mondial, au dus la detronarea țarului, în 1917. În octombrie, înființarea primului regim comunist a marcat începutul unei noi ere în istorie.

▲ Lenin, liderul bolșevicilor, partidul care a preluat puterea în octombrie 1917. Lenin s-a întors în Rusia, în urma exilului din Elveția, în aprilie 1917 și i-a sfătuit pe ceilalți bolșevici să pregătească o insurecție și să preia puterea. În dreapta tribunei se află Leon Trotsky.

Schimbarea situației

Această situație a început să se schimbe, deoarece împrejurările au pus în evidență înapoierea Rusiei și incompetența conducătorilor săi. Numeroase armate au fost conduse pe câmpul de luptă, însă fabricile nu erau capabile să le aprovizioneze cu destule arme. Sistemele administrativ și de transport au fost distruse, provocând dificultăți atât în orașe, cât și pe front. Armatele au luptat cu dârzenie, dar nu au putut să facă față forțelor germane, bine organizate și aprovizionate. Deoarece milioane de ruși erau masacrați și alte milioane de soldați erau recrutați pentru a le lua acestora locul, moralul rușilor era la pământ. Liderii politici erau împărțiți în tabere, instigându-se unii pe alții; în decembrie 1916 a izbucnit un mare scandal, când aristocrații l-au

▲ Mulțimea se îmbulzește în căutare de ziare revoluționare în Moscova, în februarie 1917.

● Cazaci în anul 1914. Aceștia au fost împărțiți în timpul răscoalei din octombrie 1917 – însă, armata Albilor care a ajuns cel mai aproape de Moscova (320 km) venea din teritoriile cazacilor.

ucis pe călugărul Rasputin, despre care se credea că are o influență negativă asupra guvernului.

În ciuda atmosferei generale apăsătoare, revoluția din februarie 1917 a fost neașteptată, spontană și s-a încheiat fără vărsare de sânge. În data de 23, o grevă a izbucnit la Petrograd, care a evoluat rapid într-o grevă generală. Regimentele din capitală au refuzat să lupte împotriva muncitorilor și a autorităților nou create. Când generalii de pe front au refuzat să-l sprijine, țarul Nicolae II a abdicat pe 2 martie, oferind tronul fratelui său, marele duce Mihai. Observând că situația creată nu avea ieșire, Mihai a refuzat, iar dinastia Romanov, veche de 300 de ani, a luat sfârșit.

Duma fusese dizolvată de țar, dar o parte din membri aflați la conducerea acesteia s-au unit pentru a forma un Guvern Provizoriu –

▲ Prizonieri ruși pe frontul polonez, în 1915. Milioane de soldați ruși au fost capturați sau uciși în timpul Primului Război Mondial. Moralul rușilor a scăzut, iar regimul țarist a început să se clatine.

▶ "Te-ai înrolat?" – un poster pentru recrutare al Armatei Roșii, tipărit în 1920. Bolșevicii au triumfat în Războiul Civil, în special din cauza lui Trotsky, care crease o mare și eficientă Armată Roșie.

adică un guvern temporar care deține puterea până la desfășurarea alegerilor libere. Susținut de prințul Lvov, Guvernul Provizoriu a fost constituit din conservatori și liberali, cu un singur socialist, Alexandru Kerensky. Guvernul a introdus câteva reforme democratice, dar multe probleme – legate de soarta proprietăților întinse ce aparțineau țarului, Bisericii și marilor proprietari de pământ – nu au fost puse în discuție.

Puterea sovietelor

Practic, guvernul a avut mai puțină autoritate decât sovietele. Acestea erau consilii, alese direct de muncitori și țărani, soldați și marinari și funcționau în orașe, fabrici și cazărmi. Cel mai mare a fost Sovietul din Petrograd, care a jucat un rol important în evenimentele din anul 1905, înainte de a fi suprimat, dar a fost format din nou în primele zile ale Revoluției din februarie. Reflectând în mod direct opiniile celor mai active elemente ale maselor, sovietele reprezentau o forță revoluționară foarte puternică; de exemplu, în ziua dinaintea abdicării țarului, Sovietul din Petrograd a emis un ordin prin care comitetele de soldați aveau sarcina de se ocupa de trupe, permițându-le ofițerilor să-și exercite autoritatea doar pe câmpul de luptă.

Deși majoritatea delegaților în Sovietul din Petrograd aparțineau unui grup socialist, la început au fost de acord să coopereze cu Guvernul Provizoriu. De asemenea, guvernul a admis mai mulți miniștri socialiști, în timp ce Kerensky s-a ridicat treptat, devenind ministru de război și, în final, în iulie 1917, prim-mi-

nistru. Totuși, politica lui Kerensky de a purta război, se afla în opoziție cu dorințele sovietelor, reprezentate de soldați atrași de ideea păcii imediate.

Lenin și bolșevicii

Această politică a păcii imediate era politica bolșevicilor, ce constituiau unul dintre partidele politice. Aceștia formau un partid marxist (bazat pe principiile și ideile lui Karl Marx), așteptând cu nerăbdare izbucnirea unei revoluții socialiste și înființarea unui stat muncitoresc. Conform teoriei marxiste, acest lucru trebuia să se întâmple în țările "capitaliste" industrializate, unde clasa muncitorilor, denumită și proletariat, era foarte dezvoltată – și nu într-o societate formată cu precădere din țărani, cum era Rusia. Cei mai mulți bolșevici considerau că trebuie să-și amâne intențiile și să rămână în opoziție până când Rusia avea să devină un stat industrial modern.

Lenin (1870-1924), liderul bolșevic, nu era însă de aceeași părere. Vechi revoluționar, acesta s-a întors în Rusia în aprilie 1917, după perioada de exil petrecută în Elveția; autoritățile germane și-au dat seama că el și

tovarășul său de exil vor zădărnici eforturile de război ale Rusiei și le-au permis să traverseze Germania într-un tren blindat, pentru a ajunge în țara lor prin Finlanda.

După sosire, Lenin a încercat să-i convingă pe ceilalți bolșevici să pregătească o insurecție, pentru ca apoi să preia puterea. La început, bolșevicii au respins această idee dar, în final, Lenin a reușit să-i convingă. Aparent o persoană indiferentă, acesta a dat dovadă de sinceritate, onestitate și o mare putere de convingere, care au depășit toate obstacolele, făcându-l cel mai mare lider revoluționar din acea vreme.

Toată puterea sovietelor

Evenimentele ce se petreceau în Rusia au favorizat politica lui Lenin. În timpul verii, o nouă ofensivă a dat greș, iar condițiile de pe front s-au înrăutățit mai mult ca niciodată. În toate zonele țării au început să împartă pământurile, fără să aștepte prevederile reformelor promise. Mulți soldați au dezertat, fie pentru a-și primi partea de pământ ce revenea fiecăruia, fie pentru a îngroșa rândurile activiștilor politici din orașe.

▲ Alexandru Kerensky a fost ministru al Guvernului Provizoriu și prim-ministru începând din iulie 1917; în imaginea de mai sus, acesta salută trupele. Guvernul Provizoriu a fost înlăturat de Revoluția din octombrie.

▼ Trupe germane intrând în Kiev, în martie 1918, după semnarea asprului tratat de la Brest-Litovsk.

de a opune rezistență, a plecat în exil în SUA. Insurecția a fost programată să aibă loc în timpul Congresului național al sovietelor de la Petrograd și a fost desfășurată în numele acestuia. Congresul a numit atunci un nou guvern bolșevic – Consiliul Comisarilor Poporului – cu Lenin în frunte; acesta a rostit celebra declarație: “Vom începe acum să clădim ordinea socialistă.”

Noul guvern și-a început activitatea prin naționalizarea băncilor și pământului – fapt ce însemna acordarea unor mari proprietăți țăranilor. Printre alte metode de modernizare, s-a aflat și adoptarea calendarului gregorian, folosit pretutindeni în Vest; până la această reformă (ianuarie 1918), calendarul rus fusese cu 13 zile în urmă, așa că, socotind după calendarul vestic, Revoluția din februarie a avut loc în martie, iar cea din octombrie în noiembrie.

Asigurarea păcii

Bolșevicii au elaborat și un program pentru pace. În noiembrie 1917, Trotsky a negociat un armistițiu prin care să suspende ostilitățile cu Germania. Condițiile pentru pacea permanentă, impuse de Germania, au fost atât de dure, încât până și bolșevicii au ezitat să le

▲ Detașamente ale Armatei Roșii, formate în fabrici, au jucat un rol important în Revoluția din octombrie și în Războiul Civil care avea să urmeze. Bolșevicii s-au dovedit eficienți în mobilizarea opiniei publice.

nu aveau de gând să împartă puterea nici măcar cu tovarășii lor socialiști. Partidul Bolșevic a fost redenumit Partidul Comunist, iar noua constituție dădea teoretic putere politică sovietelor, asigurându-se în același timp că acestea vor rămâne sub controlul Partidului Comunist. După desființarea tuturor celorlalte partide, “dictatura proletariatului” – de fapt dictatura Partidului Comunist – s-a instaurat cu adevărat.

Dramaticul Război Civil

Măsura în care aceste lucruri au fost justificate de presiunea acțiunilor revoluționare, este discutabilă. Adevărat era însă că atât așteptata libertate întârzia să apară. La sfârșitul anului 1917, cazacii de pe Don s-au revoltat, iar în cursul anului 1918, Rusia bolșevică s-a simțit amenințată din toate părțile de Armata Albă (contra-revoluționară). Aceasta a fost ajutată de expedițiile militare ale mai multor țări, inclusiv Marea Britanie, Franța, SUA și Japonia. Armata Albă a fost încurajată și de Aliți, indignați de faptul că bolșevicii încheiaseră o pace separată cu Germania; dar acțiunile lor reflectau și nemulțumirile claselor conducătoare de pretutindeni, vis-à-vis de un regim care nu respecta proprietatea privată. Revoluția Rusă era deja un fenomen internațional, puternic dezaprobat sau susținut în celelalte țări.

Războiul Civil, în care Teroarea Albă s-a opus Terorii Roșii (bolșevicii), a fost devastator. În ciuda celor întâmplare, noul regim a supraviețuit, a învins Armata Albă, i-a forțat să se retragă pe cei care le-au stat în cale, angajându-și propria armată într-un război cu Polonia. Acestea au fost, în mare, realizările Armatei Roșii, organizată de Trotsky, la care au contribuit obiectivele confuze și părerile

Sloganele bolșevicilor, “Pământ, Pâine și Pace” și “Toată Puterea în Măinile Sovietelor”, atrăgeau din ce în ce mai mulți suporteri, iar numărul bolșevicilor în cadrul sovietelor creștea în mod constant.

Totuși, vara anului 1917 a fost o perioadă foarte agitată: Lenin a trebuit să se ascundă (după ce nu a reușit să preia puterea printr-o lovitură de stat), iar cel mai abil dintre ceilalți lideri bolșevici, Trotsky, a fost arestat. În cele din urmă, criza a trecut, și, până în luna octombrie, bolșevicii erau pregătiți să preia puterea. Susținută de soldații și muncitorii din Petrograd, revoluția din octombrie a constituit de fapt o lovitură de stat rapidă, desfășurată în noaptea de 24-25 octombrie 1917, care a implicat lupte scurte. Palatul de Iarnă, reședința Guvernului Provizoriu, a fost capturat. Kerensky a scăpat și, după încercări zadarnice

accepte dar, în cele din urmă, în martie 1918, văzând că nu au altă soluție, au semnat tratatul de la Brest – Litovsk. Teritoriile întinse au fost cedate, însă Rusia părea să-și fi câștigat libertatea.

Partidul Comunist

Bolșevicii și-au ținut promisiunea de a organiza alegeri pentru o Adunare Constituantă (adunare sau parlament însărcinat cu elaborarea unei constituții). Însă, majoritatea voturilor au fost în favoarea Revoluționarilor Socialiști, un partid anti-marxist, cu rădăcini puternice în mediul rural; bolșevicii, care se bazau pe mediul urban și fabrici, au câștigat cam un sfert din voturi. Adunarea Constituantă s-a reunit în ianuarie 1918, dar a fost imediat destrămată de Armata Roșie a bolșevicilor. Curând, s-a dovedit că bolșevicii

⚠ Războiul mondial, urmat de războiul civil, a adus foamete în rândul populației – imaginea acestei familii de țărani datează din 1920.

🎯 Armata Roșie a Muncitorilor și Țăranilor a fost înființată în ianuarie 1918. Sub Leon Trotsky, dintr-o armată de voluntari a ajuns o forță de 5,5 milioane de membri.

împărțite ale Armatei Albe, de la opoziția socialistă la reacționarii țariști. Printre victimele Războiului Civil s-au numărat și țarul cu familia sa, împușcați în timpul captivității lor la Ekaterinburg, de către bolșevicii hotărâți să împiedice eliberarea lor prin intervenția Armatei Albe.

Consecințele groaznice ale războiului

Până la sfârșitul anului 1920, Războiul Civil s-a încheiat, dar consecințele sale au fost teribile. Aflându-se într-o situație complicată, bolșevicii le-a scăzut febra idealismului, impunându-le muncitorilor disciplina militară, confiscând cereale de la țărani și folosindu-se de Cheka, poliția secretă, la fel de dură ca și Okhrana țaristă (cuprindea aproape aceiași indivizi), dar mult mai eficientă. De vreme ce pierderile și deziluziile devastatorului Război Civil au spulberat sprijinul dat de mase bolșevicilor, aceștia au început să se supună conducerii represive a unui singur partid și, astfel, o nouă eră a autocrației s-a instalat în Rusia.

Războiul Civil a ruinat economia Rusiei, iar după terminarea acestuia, bolșevicii au ajuns la concluzia că naționalizarea, constrângerea țăranilor, precum și alte trăsături ale "Comunismului de război", nu dădeau rezultate. În martie 1921, Lenin a introdus Noul Plan Economic (NPE), autorizând numeroase activități ale afacerilor private și comerțul cu produse agricole. În ciuda foametei din 1921/22, Rusia a început să-și revină.

URSS

Nerevenindu-și complet după ce a fost rănit de un asasin, Lenin a suferit atacuri cerebrale în mai și decembrie 1922, rămânând parțial paralizat. La conducerea guvernului se aflau în special asociații săi, care interveneau deja în treburile statului. Unul dintre ei, Iosif Stalin, a negociat tratatul care prevedea unirea Rusiei

🎯 Soldați și muncitori păzesc Institutul Smolny, reședința Sovietului din Petrograd, în timpul revoluției. Sovietul din Petrograd a jucat un rol important în anul 1917.

cu republicile bolșevice formate din regiuni ale vechiului imperiu rus, recuperate în timpul Războiului Civil. Noua federație, ce se întindea de la Belorusia și Ucraina până în Siberia, a fost denumită Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), prescurtată adesea Uniunea Sovietică. Trei săptămâni mai târziu, pe 21 ianuarie 1924, Lenin a încetat din viață, lăsând nesigur viitorul noului stat.

DATE IMPORTANTE

- 1914**
Rusia intră în Primul Război Mondial.
- 1917**
Februarie: țarul abdică. Formarea Guvernului Provizoriu.
Iunie: ofensiva rusă se prăbușește.
Iulie: Kerensky devine prim-ministru.
Octombrie: bolșevicii înlătură Guvernul Provizoriu.
- 1918-20**
Războiul Civil.
- 1918**
Martie: Tratatul de la Brest-Litovsk. Partidul Bolșevic redenumit Partidul Comunist.
- Iulie: țarul și familia sa sunt împușcați.
- 1919**
Este înființată Internaționala a III-a (organizație comunistă internațională).
- 1920**
Războiul ruso-polonez
- 1921**
Este introdus Noul Plan Economic (NPE).
- 1923**
Formarea URSS.
- 1924**
Moartea lui Lenin.